

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. IV. Alia difficulas resolvitur, & tertia sententia ut probabilior eligitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

non tamen secundum idem medium, sed secundum diversa, & ideo possunt esse simul: Sed etiam fides & scientia per diversa media procedunt: Ergo non obstante obscuritate fidei, & evidentia scientia, possunt simul in eodem intellectu existere.

Quarto: Habitus fidei potest stare cum lumine gloriæ: Ergo & cum habitu claræ scientiæ. Consequentia patet ex paritate rationis. Antecedens probatur: Paulus in raptu vidit Deum, & tamen in eo mansit habitus fidei, ut dicemus paragrafo sequenti: Ergo actus fidei potest stare cum clara Dei visione, subindeque cum lumine gloriæ, sine quo clara Dei visio esse nequit.

Ad primum respondeo, concessa Majori, negando Minorem. Et ad probationem ei subjunctam dico, quod licet fides sit lumen intellectus, ex ipso tamen quod admixtam habeat obscuritatem, non comparatur ad scientiam, sicut lumen parvum candelæ ad magnum lumen Solis. Sed fides lux adumbrata, seu admixta tenebris, ad lucem puram, & omnis obscuritatis expertem.

Ad secundum nego etiam Minorem: quamvis enim habitus scientiæ, & habitus fidei, opponantur inter se contrariè, habent tamen præterea inter se oppositionem privativam; quatenus nimirum fides est essentialiter inclinatio ad assensum obscurum, sive inevidentem, scientia vero inclinatio ad assensum clarum & evidentem.

Ad tertium nego Majorem. Ad cuius probationem respondent Carmelita Complutenses in Logica disp. 20. quæst. 4. D. Thomam mutasse sententiam in Summa: Nam hic art. 5. sibi quarto loco idem argumentum opponit, quod sibi obijcerat in tertio libro sententiarum, nimirum: Opinio plus distat a scientia quam fides, cum fides dicatur esse media inter opinionem & scientiam: Sed opinio & scientia possunt esse de eodem: Ergo etiam fides & scientia. Cui respondet, quod de eodem secundum idem non potest esse, simul in uno homine scientia, nec cum opinione, nec cum fide. Idem docet quæst. 14. de verit. art. 9. ad 6. ubi ait. Non videtur esse possibile, quod aliquis de eodem habeat scientiam & opinionem; quia opinio est cum formidine alterius partis, quam formidinem scientia excludit: & similiter non est possibile quod sit de eodem fides & scientia.

Existimo tamen non esse necesse ad hanc solutionem recurrere: potest enim responderi cum Joanne a S. Thoma hic disp. 2. art. 1. quod cum S. Doctor in 3. libro sententiarum docet quod opinio & scientia possunt esse simul, non loquitur de opinione adæquate sumpta, sed de illa ut inadæquate sumitur, & prout sub ratione præcisa probabilitatis, quam importat ex parte medii, consideratur. Itaque in opinione sunt tria, nimirum formido, seu incertitudo, obscuritas, seu inevidentia, & probabilitas ex parte medii seu rationis cui innititur, quæ licet propter suam imperfectionem non convincat intellectum, ipsum tamen aliquantulum movet, suadet, & inclinat: ratione primi & secundi opinio scientiæ opponitur & cum ea in eodem intellectu stare nequit; non vero ratione tertii, quia medium probabile & demonstrativum non repugnant ex parte subjecti. Unde paragrafo præcedenti dicebamus, quod potest quis eandem conclusionem per medium demonstrativum, & per medium probabile attingere, eique primario & principaliter, propter medium necessarium assentire, & minus principaliter ac secundario, propter alicujus personæ

Tom. IV.

dicentis auctoritatem: Quia ille cognoscit causam, ex hoc magis potest cognoscere signa probabilitatis, ex quibus procedit dialecticus syllogismus, ut inquit S. Doctor 3. parte quæst. 9. art. 3. ad 2.

Ad quartum nego Antecedens. Ad cuius probationem dico lumen gloriæ collatum D. Paulo in raptu, non fuisse in eo per modum habitus, sed solum per modum passionis transeuntis, sicut lumen quod infunditur Prophetis, dum futura ipsis revelantur, ut docet Divus Thomas infra quæst. 175. art. 3. ad 2. his verbis: Divina essentia videri ab intellectu creato non potest, nisi per lumen gloriæ, de quo dicitur Psal. 95. In lumine tuo videbimus lumen. Quod tamen dupliciter participari potest: uno modo per modum forme immanentis, & sic beatos facit sanctos in patria: alio modo per modum cuiusdam passionis transeuntis, sicut dictum est de lumine prophetia; & hoc modo lumen illud fuit in Paulo, quando raptus fuit.

§. IV.

Alia difficultas resolvitur, & tertia sententia ut probabilior eligitur.

Dico secundo: Habitus fidei stare potest cum actu scientiæ evidentis, seu clara Dei visione, per modum transeuntis communicata.

Probatur primo ex D. Thoma infra quæst. 175. art. 3. ad 3. ubi cum sibi obijceret, D. Paulum in suo raptu habuisse fidelem, & consequenter non vidisse essentiam divinam, respondet: Ad tertium dicendum, quod quia Paulus in raptu non fuit beatus habitualiter, sed solum habuit actum beatorum, consequens est, ut simul tunc in eo non fuerit actus fidei, fuit tamen simul fidei in eo habitus: Ergo ex sententia D. Thomæ habitus fidei potest esse cum actu visionis.

Respondet Capreolus, D. Thomam docere quidem, quod Paulus in raptu habuerit fidei habitum, sed non circumstantem veritates, quas vidit in essentia divina: licet enim (inquit) in illo raptu viderit essentiam divinam, ista tamen non vidit omnes articulos fidei, nec omnia divina mysteria, præsertim ea quæ Deo libere competunt, & quæ mysteria gratia appellantur, & ita mansit in eo habitus fidei respectu articulorum, seu mysteriorum quæ non vidit, non vero respectu eorum quæ vidit, nisi in præparatione animi. Eandem interpretationem tradit Cajetanus in commentario illius loci, & eique favere videtur S. Doctor quæst. 13. de verit. art. 5. ad 5. & 6. ubi docere videtur, quod Paulus in raptu non vidit in essentia divina omnia mysteria, sed tantum aliqua.

Sed contra primo, si hoc tantum voluisset Sanctus Thomas, male distinxisset inter habitum & actum fidei, nec dixisset quod licet in D. Paulo non fuerit tunc actus fidei, bene tamen ejus habitus: male, inquam, distinxisset inter habitum & actum fidei, cum constet simul posse esse habitum fidei, & habitum scientiæ claræ & evidentis, circa diversa objecta, ut patet in Philosopho Christiano, qui claram & evidentem scientiam habet de unitate Dei, & fidem de Trinitate Personarum divinarum.

Secundo: Ideo Paulus, secundum D. Thomam, elevatus est ad visionem Dei, quia futurus erat Gentium magister, & doctor mysteriorum gratiæ, ut haberet plenius magisterium circa ea quæ docturus & prædicaturus erat: Ergo in essentia

Ff ij

divina

& vina non solum vidit mysteria quae sunt necessaria in Deo, puta unitatem Personarum, & divina attributa, sed etiam illa quae ab ipso liberè procedunt, ut Incarnationem, Eucharistiam, Resurrectionem mortuorum, & similia, quae mysteria gratiae appellantur; alias frustra vidisset Deum, ex fine huius magisterii. Nec oppositum asserit Divus Thomas quaest. 13. de verit. art. 5. ad 5. sed potius ibi docet quod raptus est, ut videret, & esset testis gloriae Sanctorum, & mysteriorum Dei; & solum ibi asserit, quod non vidit, nec cognovit, an esset in corpore, vel extra corpus, & alia quae pertinent ad statum beatorum, maxime post resurrectionem, quae modo non cadunt sub fide explicita.

180. Contra tertio: Fide circa Deum, & ea quae necessario ipsi conveniunt, exclusā, non potest remanere circa alia objecta materialia & secundaria; nam ex una parte fides specificatur à Deo, tanquam ab objecto formali quod: ex alia verò, sublato eo à quo habitus speciem sumit, necessario est habitum ipsum auferri. Ergo vel D. Paulus in suo raptu retinuit fidem habitualement, etiam circa Deum, & omnia quae necessario ei conveniunt, vel etiam circa alia objecta, quae sunt tantum materialia & secundaria, eam amisit, subindeque nulla est distinctio & interpretatio à Capreolo tradita.

181. Dices, Etsi Paulus in raptu viderit Deum, ut est objectum primum fidei; ac proinde de Deo in se non retinuerit fidem; ipsum tamen non vidisse, ut erat ratio continendi plura mysteria gratiae, & sic circa illa potuisse retinere fidem habitualement.

Sed contra. Etsi Christus non frueretur Deo in via, secundum quod erat ratio beatificandi corpus, non tamen in eo fuit actus vel habitus spei Theologicae: eo quod possessa ratione primaria, non relinqueretur locus spei circa objectum secundarium, etiam attingendo objectum primum, non quidem in se, sed ut rationem communicandi gloriam corporis: Ergo similiter, si Paulus in raptu non potuit retinere fidem habitualement circa Deum, & ea quae necessario ipsi competunt, non potuit etiam eam habere circa ipsum, ut erat ratio continendi plura mysteria gratiae; cum talia mysteria non minus pertineant ad objectum materiale & secundarium fidei, quam gloria corporis spectat ad objectum secundarium spei.

182. Probatur secundo conclusio ratione fundamentalis. Inter habitum & actum non est formalis oppositio, sed effectiva, vel dispositiva, quatenus actus disponit ad habitum oppositum, vel quatenus habitus producit actum, qui alteri actui opponitur formaliter; inter se tamen actus & habitus non opponuntur, habitus enim solum dicit inclinationem ad aliquid, actus verò actualem tendentiam ad illud, bene autem stat cum inclinatione ad unum tendentia ad oppositum; sicut lapis, stante gravitate quae inclinat ad centrum, potest tendere sursum per impulsu violentum; & habens habitum mansuetudinis in actu irae prorumpere: Ergo sicut habitus virtutis, & actus virtutis, possunt simul esse in eodem subiecto, & circa idem objectum, ut docent communiter Theologi, & quotidiana confirmat experientia, ita & habitus fidei, & actus scientiae.

183. Dices. Inter actum virtutis, & actum scientiae, hoc reperiri discrimen, quod unus actus virtutis non producit habitum virtuosum; per unum verò

A actum scientiae, qui est demonstratio, produciuntur habitus scientiae.

Sed contra: Licet haec disparitas efficiat quod habitus fidei non sit naturaliter composibilis cum actu scientiae evidentis in eodem intellectu, circa idem objectum; quia nimirum talis actus, consistens in demonstratione, est naturaliter productivus habitus scientiae evidentis, impossibile omnino cum habitu fidei; cum hoc tamen fiat, supernaturaliter, sive miraculose fieri posse, quod habitus scientiae ex illo actu scientifico non resultet, subindeque & quod habitus fidei compatitur secum.

Tertio suaderi potest conclusio alia ratione, quam insinuat S. Thomas loco in prima probatione relato. Formae contrariae tunc solum se invicem expellunt, quando sunt in statu perfecto & permanenti, non verò quando sunt in statu imperfecto, & in subiecto solum in esse vitali, & per modum transeuntis existunt sicut patet in accidente spiritali, cui quamvis repugnet subiectari permanenti in re corporea, potest tamen transeuntiter recipi in ea, ut de virtute productiva gratiae, respectu sacramentorum, docet expressè D. Thomas 3. parte quaest. 62. art. 4. Sed per absolutam Dei potentiam actus visionis beatificae potest esse in aliquo, solum per modum transeuntis, & in esse vitali & imperfecto, ut de lumine gloriae, quod fuit datum Paulo, quando vidit in raptu divinam essentiam, docet idem S. Doctor, infra quaest. 175. artic. 3. ad 2. & super cap. 12. Epistolae 2. ad Corinth. lect. 1. ubi haec scribit: *Viso Dei per essentiam sit per lumen aliquod, scilicet per lumen gloriae, de quo dicitur in Psalmo; in lumine tuo videbimus lumen. Sed aliquod lumen communicatur alicui per modum passionis, alicui verò per modum formae inherens: sicut lumen Solis invenitur in carbunculo, & in stellis, ut forma inherens, id est connaturalis effecta, sed in aere invenitur ut forma transiens, & non permanens, quia transiit abeunte Sole. Similiter & lumen gloriae dupliciter menti infunditur: Vno modo per modum formae connaturalis factae & permanentis, & sic facit mentem simpliciter beatam. . . . Alio modo contingit lumen gloriae mentem humanam, sicut quadam passio transiens; & sic mens Pauli fuit in raptu lumine gloriae illustrata; unde etiam ipsum nomen raptus ostendit, transeundo hoc esse factum. Ergo supernaturaliter, sive miraculose fieri potest, quod habitus fidei simul stet cum Clara Dei visione, sive quod visio clara Dei habitum fidei ab eodem subiecto non expellat. Et hanc rationem, ut dixi, insinuat S. Thomas his verbis, in prima probatione adductis: *Quia Paulus in raptu non fuit beatus habitualiter, sed solum habuit actum beatorum, consequens est, ut simul tunc in eo non fuerit actus fidei: fuit tamen simul in eo fidei habitus. Ex quo intelliges, quod si daretur aliqua demonstratio, quae non permanenter, sed tantum per modum transeuntis afficeret intellectum, non evacuet habitum fidei, vel opinionis; quia tunc non generaret habitum scientiae, cum habitu fidei & opinionis impossibilem: sicut lumen illud gloriae, quod fuit datum Paulo, quando vidit in raptu divinam essentiam, habitum fidei non exclusit, sed duntaxat ipsum ligavit, & impedivit ne tunc in actum prorumperet, quia non fuit datum per modum habitus, sed solum per modum coruscationis transeuntis, ut de lumine prophetiae docet S. Thomas infra quaest. 171. art. 2.**

Dices

65 Dices cum Durando in 3. dist. 31. quæst. 2. in-
compossibilitatem non facit longitudo tempo-
ris, sed natura oppositionis: Ergo si habitus fi-
dei, & actus visionis, non possint permanentem
esse simul, ratione oppositionis quam habent
inter se, nec poterunt etiam transeunter simul
existere.

110 Respondeo cum Cajetano, quod impossi-
bilitas confurgit quidem ex natura oppositionis,
sed aliquando oppositio inter aliqua non est in
actu exercito, nisi illa sint in statu completo &
permanentem, subindeque interdum necessaria est
permanentia, ut exerceatur impossibilitas in-
ter illa: ut patet in exemplo supra adducto de
accidente spirituali, cui quamvis repugnet sub-
iectari in re corporea permanentem, potest ta-
men transeunter in ea recipi.

6. V.

Solvuntur obiectiones.

111 Obijcies primò: Quod actualiter possidetur,
nequit simul habitualiter sperari, nam ut
dicitur ad Rom. 8. *Quod videt quis, quid sperat?*
Ergo similiter quod actualiter scitur, scientia evi-
denti, nequit habitualiter credi.

112 Respondeo distinguendo Antecedens: Quod
actualiter possidetur, & permanentem, nequit si-
mul habitualiter sperari, concedo Antecedens:
Quod actualiter possidetur, at non permanentem,
sed tantum transeunter, nequit simul habitualiter
sperari, nego Antecedens. Qui enim solum
per modum transeuntis aliquid possidet, potest
simul habitualiter sperare, in sum possidere per
modum permanentis: unde quia visio beatifica
fuit in raptu collata D. Paulo solum per modum
transeuntis, sperare potuit ipsam permanentem
& habitualiter possidere, eoque modo quo beati
illam fruuntur in patria. Similiter distinguo Conse-
quens: Ergo quod actualiter scitur, scientia evi-
denti, & permanentem, nequit habitualiter cre-
di, concedo. Quod actu scitur, scientia evidenti
sed solum transeunter, nego. Ut enim supra dice-
bamus, si daretur aliqua demonstratio, quæ non
permanentem, sed solum transeunter intellectum
afficeret, non excluderet habitum fidei sicut vi-
sio clara divinæ essentia D. Paulo in raptu com-
municata, illum non expulit, quia non per-
manentem, sed solum per modum transeuntis, fuit
collata.

113 Obijcies secundò: Mox ut aliquis videt Ro-
mam, perdit fidem humanam quam habebat de
eius existentia: Ergo pariter statim atque D. Pau-
lus in raptu clare vidit divinam essentiam, habi-
tum fidei infusam amisit.

114 Respondeo concessio Antecedente, negando
consequentiam, & pariter. Ratio autem disci-
minis est, quia visio Romæ producit speciem,
quæ evidenter eam repræsentat, & quæ post vi-
sum Romam remanet in memoria; at verò cum
D. Paulus non videret divinam essentiam per spe-
ciem creatam, sed per ipsammet Dei essentiam,
vices speciei gerentem, ut docet D. Thomas in
quæst. 17. art. 4. non mansit in eius memoria
species, per quam haberet notitiam evidentem
de rebus visis in verbo; sed solum remansit re-
sidualgentia quædam luminis gloriæ, & ad summum
species ipsius visionis creatæ, quæ cum non for-
masset verbum creatum, non repræsentabat deum
in se clare, subindeque habitum fidei non exclu-
debat. Ex quo intelliges, quod si Deus, de po-

Tom. IV.

115 tentia extraordinaria, impediret ne visio Romæ
speciem sui repræsentativam in sensibus internis
produceret, vel faceret quod talis species in me-
moria non remaneret, talis visio habi- tum fidei
humanæ de existentia Romæ non expelleret, sed
cum eo in tali casu stare posset.

116 Obijcies tertio: Ut duo extrema sint incom-
possibilia in eodem subiecto, sufficit quod inter
illa sit oppositio indirecta: Sed actus scientiæ in-
directe saltem & mediate opponitur habitui fi-
dei: Ergo cum illo est impossibilis in eodem
subiecto. Minor constat: Major verò duplici
exemplo suadetur. In primis enim actus peccati
mortalis non opponitur directe, sive immediate,
habitui charitatis, sed indirecte tantum & me-
diate, cum nullus actus directe contrarietur ha-
bitui; & tamen per quemlibet actum peccati mor-
talis habitus charitatis destruitur. Secundò, actus
scientiæ non opponitur habitui opinionis, nisi
indirecte & mediate, & tamen quilibet actus
scientiæ habitum opinativum expellit, & cum eo
est impossibilis in eodem intellectu: Ergo ut
duo extrema sint impossibilia in eodem sub-
iecto, sufficit quod indirecte & mediate oppo-
nantur inter se.

117 Respondeo negando Majorem. Et ad primam
ejus probationem dico, quod gratia & charitas
unico actu peccati expellantur, non provenire ex
eo quod actus semper destruat habitum opposi-
tum, sed quia peccatum mortale impedit influ-
xum causæ, gratiam & charitatem habituales
conservantis, quatenus homo per peccatum aver-
tatur à Deo, & sic ponit obicem conservationi
gratiæ; sicut qui claudit fenestram, ponit impe-
dimentum illuminationi Solis: unde gratia &
charitas non destruntur per formalem opposi-
tionem actus peccaminosi, sed per appositionem
impedimenti. Ad secundam probationem dicen-
dum est, quod actus scientiæ non habet destruere
seu expellere habitum opinionis, ex eo quod ipsi
indirecte opponitur, sed quia quilibet actus scien-
tificus, & qualibet demonstratio producit habi-
tum scientiæ, qui formaliter & directe contra-
riatur habitui opinionis, subindeque eum expel-
lit, licet maxime radicatum in subiecto: unde si
daretur aliqua demonstratio ita debilis & imper-
fecta, quod non generaret habitum scientiæ, vel
si Deus, de potentia absoluta, impediret ne ha-
bitus scientiæ ex actu scientifico & demonstrati-
vo resularet, talis actus habitum opinionis non
excluderet. Cum ergo nos supponamus, quod
deus miraculose impediat, sicut impedire potest
quod actus scientiæ evidenter, quem homo elicit
circa aliquod objectum fidei, non producat ha-
bitum scientificum, sicut impedivit in raptu D.
Pauli ne actus visionis divinæ essentia causaret
in eo visionem habituales; manifestum est, quod
saltem de absoluta potentia habitus fidei stare
potest in eodem intellectu cum actu scientiæ e-
videntis; sicut in raptu Pauli clara Dei visio si-
mul cum habitu fidei in ejus intellectu existit.

118 Obijcies quartò cum Capreolo: Ablato obje-
cto, necesse est habitum ipsum auferri: Sed per
actum scientiæ evidenter, aut per claram Dei vi-
sionem, per modum transeuntis communicatam,
aufertur objectum fidei: Ergo & ipse fidei habi-
tus tollitur; subindeque ille cum clara Dei visio-
ne, vel cum actu scientiæ evidenter, impossi-
bilis est. Major patet. Minor probatur. Sicut co-
loratum, vel lucidum est objectum visus, ita non
visum est objectum fidei, ut docet D. Thomas hic

Eff. iiij

art.